

Benodigdheden

Stap 1: de toestand controleren

Stap 2: droog borstelen

Stap 3: nat maken en sopje aanbrengen met borstel

Stap 4: nat borstelen

Stap 5: overvloedig spoelen

Goed schoonmaken is het belangrijkste wat een beheerder voor een grafteken kan doen. Hiermee bedoelt Monumentenwacht niet: poetsen tot het grafteken er als nieuw uitziet, maar wel: vuil wegnemen om verdere schade te voorkomen.

WAT NODIG?

- voldoende water;
- borstels van verschillende grootte en hardheid;
- houten en/of plastic schraper(s);
- emmer(s);
- eventueel watervernevelaar;
- zachte doek;
- plastic zakje voor het opbergen van eventuele losse onderdelen;
- opstapje of trapladder bij hogere graftekens.

WAT DOEN? STAPPENPLAN

1. De toestand van het grafteken controleren

- wanneer een grafteken in slechte toestand verkeert, bijvoorbeeld bij instabiliteit, ernstige breuk of afschilfering van de steen, houdt schoonmaken een risico in. Het grafteken dient eerst hersteld/gerestaureerd te worden alvorens het periodiek te gaan schoonmaken;
- controleer het graf op losse en gebroken onderdelen zoals bijvoorbeeld losse letters of losse onderdelen van ornamenten. Berg deze op in een gelabelde plastic zak in afwachting van herstel.

2. Droog borstelen van het grafteken

- maak hiervoor gebruik van een zachte borstel, bijvoorbeeld kokosveger;
- losstaande ornamenten (vb. bloempot, vaas, naamplaatje, ...) zet je even opzij om later afzonderlijk te poetsen.

3. Het grafteken nat maken en het water 10 minuten laten intrekken

- verwijder ondertussen, indien nodig, ongewenste planten. Kruiden en niet-houtige planten verwijder je door ze voorzichtig uit te trekken. Dikke mossen verwijder je voorzichtig met een houten of plastic schraper. Spoel daarna goed af. Gebruik geen metalen schrapers omwille van de mogelijke krassen. Bij hoogglans stenen kunnen ook houten schrapers tot krassen leiden. Korstmossen (lichens) verwijder je niet, ze zijn niet schadelijk voor de natuursteen;
- indien nodig breng je ook een sopje met weinig en milde zeep aan (zie verder). Gebruik hiervoor een zachte borstel of watervernevelaar. Laat dit eveneens intrekken.

4. Nat borstelen van het grafteken

- gebruik een zachte borstel en maak de steen schoon in ronde bewegingen. Als je met een zachte borstel een goed resultaat behaalt, is het niet nodig een hardere borstel te gebruiken.

5. Overvloedig spoelen met zuiver water

- gebruik extra veel water als je met zeep hebt gepoetst;
- droog ornamenten (vb. porselein, marbriet,...) nadien af met een droge zachte doek.

Graf voor schoonmaak

Graf na schoonmaak

WANNEER / HOE VAAK?

Maak het grafteken minstens één keer per jaar schoon.

Poets in vorstvrije periodes en bij niet te warm weer:

- bij vriestemperaturen kan het water bevroren en schade veroorzaken;
- bij te warm weer kan koud water op een warme steen aanleiding geven tot breuk.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- **bijtende reinigingsproducten zoals bleekwater, ammoniak, azijn of andere huishoudmiddeltjes. Ze vormen een risico voor het grafteken, het milieu en bodemerrosie (www.zonderisgezonder.be);**
- **metalen gereedschap, schuurmiddelen of staal-, messing- of nylonborstels;**
- **hogedrukreinigers of zandstralen.**

Let op:

- breng geen schade toe;
- dat het patina van het grafteken niet wordt weggepoetst;
- bij marmeren graftekens of onderdelen, reinig deze enkel met een droge doek;
- bij het verwijderen van ongewenste begroeiing. Klimplanten knip je door bij de stam om ze te laten afsterven. Door ze los te trekken kan je anders veel schade berokkenen;
- het is niet nodig om alle planten, mossen en korstmossen te verwijderen. Sommige soorten zijn zeldzaam, beschermd of maken van bij de aanleg deel uit van het grafteken.

Geschikte zeep

Welke zeep geschikt is, hangt af van verschillende factoren. Overleg dit best met je monumentenwachter. Voor graftekens in blauwe hardsteen gebruik je een milde Ph neutrale zeep zoals biologische groene zeep zonder loog of babyshampoo. Ook zuivere witte Marseillevlokken zijn meestal geschikt. Laat maximum een handvol vlokken oplossen in een emmer warm water. Wanneer enkel koud water voorhanden is, maak je op voorhand concentraat aan, dat leng je dan ter plaatse aan met koud water. Gebruik vooral niet te veel zeep want dat kan een 'vettige' film achterlaten op je steen. Spoel altijd overvloedig na!

MEER INFO:

Bekijk hier een demo:

- [Een grafteken schoonmaken: demonstratie door Monumentenwacht](#)
- [Nat borstelen van het grafteken](#)

Onderhoudsbrochure Monumentenwacht

- [Onderhoud van funerair erfgoed](#)
- [Onderhoud van natuursteenvloeren](#)

Themapagina Monumentenwacht funerair erfgoed

- <https://www.monumentenwacht.be/erfgoed-behouden-en-beheren/themas/funerair-erfgoed>

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
F + 32 3 212 29 51
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

monumentenwacht
Vlaanderen vzw
een initiatief van de Vlaamse provincies